

Hagesholmvej

(Lammefjorden / 1972)

Gård 'på Lammefjorden' (det inddæmmede areal) vest for Audebo.

Gården hed tidligere 'Gislingebugten' (med dengang ca. 1200 tdr. land). Efter forskellige ejerskift fik gården 1923 navneforandring til 'Hagesholm' og med forskellige senere afståelser og en enkel udskillelse ('Aspagården' - 'Aspargesgården') reduceredes arealet til ca. det halve.

Ud over de gængse afgrøder knytter der sig også den første tulipanløgdyrkning (1955) til gården. Endnu et spændende kapitel i 'Lammefjordens historie'.

Sprogligt har 'hage' noget med legemsdelen, altså et fremspring at gøre. '-holm': en lille, ofte ubeboet ø.

Så må studier på et Lammefjordkort – før indvindingen – afgøre om gården ligger i overensstemmelse med navnet.

Se også *Lammefjordsvej*.

Halvmånen

(Holbæk øst / 2003)

'Himmelkvarteret' omkr. den 'gamle' *Solhøj*, der er en dysse fra bronzealderen.

Formen passer meget godt på månens udseende mellem nymåne og fuldmåne.

'Røde halvmåne' en den islamiske pendant til vores 'Røde kors' (1863).

Halvmånen og en stjerne er Konstantinopels gamle byvåben.

Haresti

(Orø, Næsby Strand /)

'Sommerhusområde'.

Lidt besynderligt dyrevalg her i et 'fuglekvarter'.

Sneharen har levet i Danmark for 12.000 år siden, men i dag har vi kun den *grå*, som 'hare' betyder. Den er pseudodrøvtygger og hurtigløber – op til 80 km/t.

I jægersprog kaldes hannen 'ramler' og hunnen 'sætter'. Ørene kaldes 'løfler' og halen 'blomst'. Rejser den sig på bagbenene 'laver den mand' eller 'danner kegle'.

Man flygter, hvis man 'griber til harens gevær' (harens våben).

Hasselvænget

(Holbæk syd / 1963)

Sygehuset 'boligvej'.

Her på området lå byens gamle vandtårn 1890-1966, nedrevet 1975.

Også sygeplejeskolen og sygehusapoteket ligger på disse arealer, men med en anden adresse.

Haslen hører til blandt vore ældste planter og nødderne nyder vi – især ved juletid. Fra gammel tid har der knyttet sig overtro til haslen. Kvisten brugtes som ønskekvist eller som hjælp til at finde skjulte skatte. Hasselbål Skt. Hans aften skærmede hørren mod heksene. Den beskyttede også mod lynild.

Topmålet af romantik er at vandre hånd i hånd i nøddegangen.

Vænge: se ordforklaring omkr. 'jorder'.

Havevang

(Holbæk øst / 1964)

'Vangkvarteret'.

Havekolonien 'Holbæk *Have*', der lå i dette område, har nok inspireret navnemæssigt.

'*Bjergmarken*' var Holbæks største vang, der var sat til 180 høveders græsning, når der hvert 3. år var Fælled på området.

'*Fælleden*' dyrkes ikke, men bruges kun til græsning. I ordet gemmer der sig både ordet 'fæ' (ko) og ordet 'land'.

'*Høveder*' er hornkvæg (ikke heste og får).

Vang: se ordforklaring omkr. 'jorder'.

Havnegade

(Bymidte / omkring 1870)

Ret nyt gadenavn. Det krævede jo en havn. Tidligere benævnt '*Skibbrostræde*' og uden havneplads.

I folkemunde også kaldet '*Børsstræde*' efter værtshuset '*Børsen*', der lå i gul længe på gadens østside frem til 1984, hvor den blev revet ned. Mange beretninger knytter sig til hus og værter.

'*Børsen*' har ikke altid været 'skænkestue' for havnens folk. Tidligere – omkring 1600 - var

det måske havnepengeopkræverens bolig , dengang der var vand lige uden for døren. Bemærk den tidligere kystlinies forløb, som i dag er markeret med cementmuren langs Gasværksvejs sydside ved Studiestrædes udmunding.

Havnepladsen

(Bymidte /)

Havnepladsen er resultat af uddybning af havnen og senere af indsejlingen til Isefjord fra Kattegat. Og uddybningen er resultat af den øgede kornhandel.

Eller er det omvendt ?!

Og Holbæk var havnebyen midt på Sjælland (selv om slagordet først kom 75 år senere, se *Anders Larsensvej*) og kornudskibningen var stor trods ringe havnedybde (9 fod /2,75 m) og omladningsudgifter. Uddybningen af indsejlingen til Isefjord 1890 (12 fod/3,65 m) betød større skibe og det krævede havneplads – og Holbæk var parat.

Havneuddybningen ('opmudringen') blev til '*Havnepladsen*' og nye og bedre moler blev til kajpladser.

Andre opfyldte også – f.eks. konsul H. P. Petersen: 10.000 alen². Men havnen og havnepladsen forblev byens ejendom.

1842 byggedes Havnefogedboligen (ombygget 1917) og i 1847 Toldboden (i dag nr. 4 og nr. 2) ved kgl. bygningsinsp. F.F. Friis.

Den tredje gule bygning (nr. 6) har tidligere været kontorbygning for konsul Carl Petersens trælast. (se også *Marievej*).

Den store havneudvidelse fandt sted 1918-1920 og nu blev der mening i Anders Larsens (se hans vej) slagord: '*Holbæk – Sjællands centrale Havneby*'.

Havnevej

(Bymidte / 1912,1926, XXXX ,1975)

Midterdelen anlagt først, derefter forlænget i flere etaper. Sidst (1975) tilsluttet Valdemar Sejrs Vej . I en årrække benævnt *Nordre Cirkulationsgade*. Oprindeligt planlagt kun til Brogade.

På østhjørnet af Blegstræde indrettedes byens første 'Varmtvandsbadeanstalt'. Bygningen

(nr. 26) blev indrettet til 'Sømandshjem' 1920 og var velbesøgt: '*et Par Tusinde Søfolk om Aaret*'. Nu nedrevet og nybyggeri på grunden. Den vestligste del af 'Havnevej' løb ind i og opslugte 'Strandporten', der ikke var en port, men en gadestump, der endte i en 'sti' ud på molen.

1920-bykortet viser nuværende 'Gasværksvej' (se denne) som 'Havnevej', ført helt igennem til 'Rolighedsstræde/Østerstræde', men det kort viser også Markedsgade ført igennem til havnen (måske lidt knas med korrekturlæsningen ?). Videre østpå gik '*Ragers sti*' som forsvandt, da den østlige del af Havnevej blev anlagt. Senere indgik dele af denne vej i den nyanlagte 'Havnevej'.

Havremarken

(Vinstrup / 1972)

Området har givet navn til vejen.

Vejen løber igennem nabokommunens område, der hedder 'Kvanløse Havremark'.

Vor poetiske kornsort med bjælder (jf. Jeppe Aakjærs 'Jeg er havren') stammer sandsynligvis fra Iran/Kaukasus.

Kom til Danmark for 3000 år siden og er god på sandet jord. Der gemmer sig ordet '*ukrudt*' i ordet 'havre', hvilket stemmer godt overens med, at den og rugen regnes til de '*vilde kornsorter*' i modsætning til de oprindelige '*dyrkede kornsorter*', byg og hvede.

Blev tidligere kaldt '*Gedebukke Korn*', da den kun blev brugt til kreaturfoder. I dag er det havregryn og juleneg, der forbindes med havren.

Men det er ikke godt, hvis man har *flyvehavre*, et besværligt ukrudt med bekæmpelsespligt.

Kendetegn: de hængende småaks, '*bjælderne*'.

Skolerim om kernen – '*den lange og magre*': **havre**.

Havrevej

(Holbæk syd / 1996)

Havrevænget

(Tuse/)

Udstykning fra 'Vossevadgård'.

Vænge: se ordforklaring omkr. 'jorder'.

H. E. Flemmers Have

(Holbæk øst / 2002)

'Borgmesterkvarteret'.

En skam, at 'man' ikke vil markere ham som Bgm./Borgm./Borgmester. Det er vel det, der skulle fokuseres på i 'Borgmesterkvarteret'.

Hans Eduard Flemmer, 1868-1919, Holbæks sidste kongevalgte byfoged og borgmester (1913-1919). En forhandlingsdygtig leder af et aktivt byråd, der gennemførte indlemmelsen af Merløse sogn 1918 og besluttede den store havneudvidelse, som han desværre ikke oplevede fuldendelse af. Den 1. juni 1920 løb det første store skib ind til den nye kaj.

Han dør i embedet og blev efterfulgt af Alfred Hansen, Holbæks (og Danmarks) første folkevalgte borgmester (se hans vej).

Hegnet

(Holbæk øst / 1912)

Område 'Fruens Vænge' – og der har muligvis været et markant *hegn* på stedet.

Bebyggelsen blev påvirket af 'Bedre Byggeskik'-perioden, (se *Ivar Bentsens Vej*), så den fik præg af haveby med 'lave, hyggelige familiehuse i frodige haver'.

Vejen er at betragte som en pendent til parallelvejen 'Diget'.

Vænge: se ordforklaring omkr. 'jorder'.

Heibergs Have

(Holbæk øst / 1970)

'Forfatterkvarteret'.

Johan Ludvig Heiberg, 1791-1860, forfatter og kritiker. Chef for Det Kgl. Teater.

Vaudevillens fader i Danmark, af hvilken den mest populære nok er 'Nei'. Udsagnet om 'bønders forstand på agurkesalat' mødes første gang på tryk i vaudevillen 'Recenscenten (Kritikeren) og dyret' fra 1826.

1828 skrev han det nationale successtykke 'Elverhøj' med alle de nødvendige ingredienser.

Stykket er opført igen og igen – og vil blive det fremover.

Mange andre værker burde nævnes, men lad det blive ved et andet hovedværk: 'En Sjæl efter Døden', der glimrende kunne få sin renaissance, et indlæg om 'den indre dybde'.

Han var gift med Nationalscenens primadonna Johanne Louise Heiberg, der i næsten 50 år var tilknyttet Det Kgl. Teater.

'Bakkehuset' på Rahbeks Allé, Fr.berg blev om sommeren lejet af ægteparret Heiberg, der forsøgte at videreføre den litterære og kulturelle 'salon' som Kamma og Knud Rahbek (se hans vej) tidligere havde ført på stedet (der i øvrigt havde været værtshus). Heiberg havde selv oplevet stemningen / inspirationen i sin ungdom.

Holbæk havde også sit 'Bakkehus', en ejendom i tilknytning til Stenhus. Her boede byens bibliotekar forfatteren Carl Jacobi med sin hustru, skuespillerinden og instruktøren Alma Jacobi. Her blev holdt litterære 'saloner', spec. når udenbys forfattere og andre nobiliteter besøgte byen. En klar pendent til det Frederiksbergske, men knapt så estimeret.

Vaudeville: lystspil med sange.

Heimdalsvej

(Holbæk vest /)

'Gudekvarteret'.

Søn af de 9 søstre og Odin. Han kaldes 'Den hvide as' eller 'Gyldentand'. 'Den hvide as' tyder på en rolle som solgud, hvilket forstærkes af hans guldmund.

Han vogter broen *Bifrost*, der fører til *Asgaard* og han er den ideelle vogter: ser lige godt dag som nat, kan høre græsset gro og ulden vokse på fårene, og han sover mindre end en fugl.

Han blæser til kamp i luren 'Gjallarhorn' ved *Ragnarok*, - den nordiske dommedag.

Se *Odinsvej*.

Hejrevej

(Holbæk vest/ 1926)

'Fuglekvarteret' (i folkemunde: 'Pipkvarteret').

Hejren er en langbenet, langhalset storkefugl med langt næb. Flyver med s-formet hals. Mest kendt i Danmark er nok fiskehejren. 'Hejre' er et lydord, der skal genkalde fuglens hæse skrig. En hejre med en sten i munden er et kristent symbol for tavshed.

Hellestrup Byvej

(Hellestrup / 2001)

Vist nok udflytterby fra vikingetiden. 1370 benævnt *Herlwstorp*, 'Herlufs sted', men formen *Øfræ Hellorp* er også kendt fra samme tid og det peger i retning af 'det hellige sted'. Tidligere en del af den gamle Ringsted Landevej.

Hellestrupvej

(Hellestrup / 1972)

Hellestrup er en landsby syd for Holbæk (se *Hellestrup Byvej*), men vejnavnet henviser til vejen fra Skovejen nordpå til Hellestrup.

Henriettevej

(Holbæk øst /)

Område 'Fruens Vænge'.

Bebyggelsen blev påvirket af 'Bedre Byggeskik'-perioden, (se *Ivar Bentsens Vej*), så den fik præg af haveby, med 'lave, hyggelige familiehuse i frodige haver'.

Fransk pigenavn af drengenavnet Henri. Men hvem var Henriette, der skulle erindres? Byen har tidligere haft 11 pigenavneveje (nu 9), men kun 2 af dem er tilknyttet en bestemt person.

Se dog 'Spånebak', sidste afsnit.

Vænge: se ordforklaring omkr. 'jorder'.

Henrik Thottsvej

(Holbæk syd / 1945)

Henrik Thott, 1608-1675, kan næppe kaldes lensmand på slottet (1661-1662), da kongen tilskødede ham Krongodset som privat eje. Efter svenskekrigene 1657-1659 skænkede Henrik Thott 2 store godser i Skåne til den danske konge (Fr. d. Tredje) som kompensation til svenskerne og fik så til gengæld det

'forarmede' Holbæk. Henrik Thott blev ruineret ved mageskiftet og døde i armod.

Vejen hed tidligere *Raadmandsvej* (1920) på byggeforeningen *Lysets* grund og navneskiftet medførte en hård polemik rettet mod byrådet og blev endog indklaget til indenrigsministeriet. Men det er en helt speciel historie. (Se også *Albert Thomsens Plads*).

Specielt ligger der også det bag, at man først havde kaldt vejen 'Carlsvej' efter konsul Carl Petersen (se *Marievej*), men der måtte ikke opkaldes veje efter nulevende personer, så derfor Raadmandsvej.

Raadmand: i ældre tid et medlem af bystyret. Dagens rådmænd leder en magistratsafdeling i nogle få store byer.

Hermelinvej

(Bognæs / 1977)

'Sommerhusområde'.

Det lille danske 'rovdyrsområde' på Bognæs. Hermelinen hører til mårfamilien / væsel-slægten og er almindelig i næsten hele Danmark. Den har været efterstræbt til pelsværk pga. sin hvide vinterpels med den sorte hale-spids. Den er en musejæger par excellence. Den kaldes også *lækat*.

Herthavej

(Holbæk syd / 1962)

En fejllæsning / fejlskrivning af den romerske historiker Tacitus' omtale af gudinden Nerthus blev til Herthus og derefter til Hertha. Tacitus omtaler i 'Germania' gudinden boende på en holm i Østersøen – måske Rügen. Hun var jordens gudinde – en frugtbarhedsgud. Hun blev også knyttet til Lejre, og Sjælland blev kaldt Herthas ø (jf. Herthadalen ved 'Ledreborg').

Indgår i et 'pigenavnekvarter' hvor navnene er placeret alfabetisk fra syd: H-J-K-L.

Men hvem var Hertha, der skulle erindres? Byen har tidligere haft 11 pigenavneveje (nu 9), men kun 2 af dem er tilknyttet en bestemt person.

Se dog 'Spånebak', sidste afsnit.

Hesselvad

(Butterup / 1973)

Efter Hesselvadgård vest for Butterup.

'Hessel' kommer af 'hæslī' der betyder 'hasselbevoksning' og '-vad' må henvise til vade-stedet mod vest over 'Tudse Aa'.

Hesseløvej

(Holbæk øst / 1943)

Navneforslag: 'Udsigten' eller 'Aldershvile' og 'Aldersro'. De 2 sidste med relation til det nærliggende aldersrentehus, Dragerupvej 'over for' Østre Anlæg, nu *Munkholmvej* 27-31. 1946 opførte kommunen nye ældreboliger her på Hesseløvej.

Det blev dog til et områdenavnmatchende ø-navn.

Øen ligger 27 km nord for Sjælland i Kattegat, og er 1 km lang og 600 m bred.

I fuglekredse kendt som mellemlandingsplads under trækket.

I 'Kong Valdemars Jordebog' (ca. 1260) kaldes øen 'Esel', ('ø' er en senere tilføjelse).

'Esel' kan udlægges på 2 måder – og begge med rette: *sæløen* eller *hasseløen*.

Et større bopladsfund viser at stenalderbefolkningen har haft en vigtig fangstplads her.

Hirsevænget

(Tuse / 1973)

Udstykning fra 'Vossevadgård'.

Hirsen har været dyrket i Danmark i bronzealderen, men nu dyrkes den kun i varme, tørre lande.

Anvendes til mel, gryn og hønsefoder.

Vænge se ordforklaring omkr. 'jorder'.

Hjortevej

(Udby /)

En noget bred dyreangivelse.

I Danmark nok dækkende kronhjort, dådyr, rådyr og sikahjort med en lille tanke til elgen og renen.

Hjulumagervej

(Holbæk syd / 1977)

'Håndværkerkvarteret'.

Hjulumageren tilvirkede det vanskeligste element på vognen: hjulet. Det blev sammensat af mange smådele: *nav*, *eger* og en flerstykket *fælg*. Et krævende stykke arbejde. Hjulet skulle kunne holde til de dårlige veje.

Hjulet er kendt for 6000 år siden og udviklede sig både som skive- og som egerhjul. I Danmark er hjulet kendt fra yngre stenalder og bronzealderen, jf. f.eks. Solvognen fra 1350 f.kr. (fundet i Trundholm Mose 1902). Hjulene her har 4 eger.

Hjulet er et vigtigt symbol i de fleste kulturer og ofte kædet sammen med tilværelsens cyklus og menneskets skæbne.

Hjulsporet

(Bognæs / 1972)

'Sommerhusområde'.

Alene klangen af navnet fremkalder minder om høj sommer og snoet vej.

Holbergs Have

(Holbæk øst / 1987)

'Forfatterkvarteret'.

Ludvig Holberg, 1684-1754, norsk-dansk forfatter, 4 professorater, rektor og senere kvæstor (ansvar for økonomien) for Kbh's universitet. Ellers bedre kendt som 'den danske komedies fader' og som historieskriver. Komedierne blev hovedsageligt skrevet til teateret i Lille Grønnegade. Ingen nævnt, ingen glemt. Af historiske værker skal nævnes 'Dannemarks Riges Historie'. Og så må nævnes 'Peder Paars' og 'Niels Klims underjordiske Rejse'.

1934 indstiftede Dansk Forfatterforening 'Holberg-Medaillen', en litteraturpris, der uddeles på hans fødselsdag 3. december.

Han blev baron og baroniet skænkede han til Sorø Akademi 1747.

Holbæk Have

(Holbæk øst / 1968)

Navngivet efter byens største havekoloni på den tid med 25 års kontrakt, anlagt 1940, omkransende sportspladsen mod øst og syd.

Her ligger i dag 'Brunhøjskolen', en af landets 30 grønne skoler, oprindeligt under

åndsvageforsorgen, men fra 1976 overtaget af statens 'Socialstyrelse' indtil 1980, hvor al specialundervisning kom under amterne. Fritidscenteret blev opført 1974.

Nærliggende at tro, at navnet 'have' smittede af på 'Havevang' nogle år før.

Holmevej

(Vipperød / 1971)

Forbindelsesvejen i det lille 'erhvervsområde' i Vipperød (lidt ældre næringsveje). Henvises der måske til holmene i Tempelkrogen?

Hostrups Have

(Holbæk øst / 1973)

'Forfatterkvarteret'.

Jens Christian Hostrup, 1818-1892, præst og digter. Mest kendt er nok kommedien 'Genboerne', der hører til de klassiske forestillinger på Det Kongelige Teater. Mange andre arbejder flød fra hans pen, kendte af den ældre generation, f.eks. 'Eventyr på fodrejsen' og 'En spurv i Tranedans'. Denne 'tranedans' er indgået i vort sprogbrug med betydningen: 'her hører du ikke hjemme' tydeligst sagt af Peder Syv (1680'erne): '*hvad skal spurve i tranedans, deres ben er så stakkede*'.

Mange af hans sange synges den dag i dag. Han var en 'fører' i den grundtvigske bevægelse med sange som 'Vi fik ej under tidernes tryk', 'Frem bondemand, frem' og ikke mindst 'Høje Nord'. Hans betydning for dansk folkeliv sidestilles ofte med Bjørnsons for norsk.

Humlehaven

(Holbæk syd / 1950)

Matriklen fra 1688 omtaler en humlehave ca. på dette sted.

Slyngplante (altid højre om, med uret), hvis hunblomster (bitre) anvendes ved ølbrygning – her i Danmark siden middelalderen.

Udtrykket: 'det er humlen ved sagen' siger at 'dette' er det afgørende.

Industriforeningen byggede her i 1949 nogle avancerede kædehuse/gårdhuse som fik øgenavnet 'Minkfarmen' eller 'Kaninburene'.

Humletoften

(Kisserup Strand /)

'Sommerhusområde'.

Humlen blev mest dyrket på Fyn i humlehave (jf. I Danmark er jeg født: '- mellem æblegård og humlehave') – mere poetisk udtrykt med *-toft*, hvor den voksede op ad skråstillede stave.

Humleblomsten giver en herlig kop the – med 'afslapningsstoffer'.

Toft: se ordforklaring omkr. 'jorder'.

Hvedemarken

(Markeslev Strand /)

'Mark' skal her tolkes med nutidig betydning.

En meget forædlet plante og en af verdens vigtigste kornsorter (sommer- og vinterhvede). Mest brugt som brødkorn. Usigtet hvedemel bruges til grahamsbrød. Hveden er en ældgammel kulturplante kendt f.eks. fra Ægypten for 6-7000 år siden.

I 'hvede' gemmer ordet 'hvid' sig, altså '*kornet med det hvide mel*'.

Kendetegn: *meget korte 'stakke'*, spidsen på '*avnerne*', der er aksets dækblade.

Skolerim om kernen – '*den tykke og fede*':

hvede.

Hvedevænget

(Tuse /)

Udstykning fra 'Vossevadgård'.

Vænge: se ordforklaring omkr. 'jorder'.

Hvidkløvervej

(Markeslev Strand /)

Dyrkes som foderplante, men er meget almindelig som fritvoksende. Navnet skyldes de hvide blomster i tætte hoveder.

Rødkløveren har røde blomster.

Hybenvang

(Holbæk øst / 2003)

-vang blev koblet på for at vejnavnet skulle harmonere med 'Vangkvarterets' navne.

Hybenvang og Æblevang ligger i en gammel frugtplantage – men hvem har hørt om en Hybenplantage?

Hyben er rosenplantens røde og opsvulmede blomsterbund med hårde nødder. Der findes også en speciel hyben-rose, der nu forsøges bekæmpet i den danske flora.

Sprogligt hører hyben sammen med 'hob'. Hyben kan tørres og bruges til f.eks. suppe, de kan syltes og de kan blive til marmelade. Som naturmedicin bruges den mod slidgigt. Børn brugte dem også i tørret stand som 'klø-pulver' ned bag skjorten.

Vang: se ordforklaring omkr. 'jorder'.

Hylde Allé

(Holbæk øst / 1975)

Lille 'trækvarter'.

Tidligere kolonihaveområde 'Munkholm'. Vejen er en rest af den gamle Dragerupvej, men blev bevaret som 'sikkerhedsvej' for området dvs. kun én udkørsel til Munkholmvej.

Alle kender den 'alm. hyld' med de hvide blomster og sorte bær. Blomsterne kan bruges til hyldedrik og bærrerne til saft og suppe. Tørrede blomster giver en god the.

Måske kommer hyld af 'hul' og henviser til de hule grene.

'Hyldemor' er en forvanskning af navnet på en tysk gudinde, en dryade eller en skovnymfe. Jf. også H. C. Andersens eventyr.

Hyldegårdsvej

(Mårsø / 1972)

Gården har været arvefæste under Løvenborg.

Arvefæste: en udvidelse af *Livsfæste*, hvor fæstet – den bindende aftale – var knyttet til 'fæsterens' og hans kones livstid, mens arvefæstet kunne overføres til en arving.

'Fæsteren' betalte indfæstning, landgilde og arbejde (hoveri) til 'ejeren' og udredte skatter og afgifter til det offentlige.

Hyldekær

(Kisserup Strand /)

'Sommerhusområde'.

Kær: gammeldansk 'kiar'. Egentligt et lille, delvist tilvokset, stillestående vandhul.

Hyldevang

(Tuse / 1972)

Hylden var husets eget træ. Den var fattigmands ven og der var ikke så ussel en rønne, at der ikke var en hyld. Mange lægemidler er knyttet til den og den skærmede mod alt ondt – selv myggene – og derfor skulle den beskyttes.

Mange steder var det forbudt at fælde den og faldt den af ælde skulle der plantes en ny.

Uden den fornødne beskyttelse og respekt – visse steder var der tradition for, at man tog hatten af og hilste – ville hyldens vætte ('*Hyldemor*') hævne sig.

Freja (se hendes vej) havde tidligere boet i 'Hylden' og måske er hun oprindelsen til '*Hyldemor*' eller '*Hyldefrue*'.

Vætte: se *Faurbjergvej*.

Vang: se ordforklaring omkr. 'jorder'.

Hyrdevænget

(Vipperød / 1973)

Et lille 'erhvervsområde' i Vipperød (8 lidt ældre næringsveje).

Hed tidligere *Hjortevej*, men fik navneændring så der blev en ide i områdenavnene.

Vænge: se ordforklaring omkr. 'jorder'.

Højdedraget

(Vipperød / 1972)

'*Drag*' betyder 'strækning'.

Højen

(Holbæk øst / 1912)

Område 'Fruens Vænge' – og der er en høj mod øst.

Bebyggelsen blev påvirket af '*Bedre Byggeskik*'-perioden, så den fik præg af haveby med 'lave, hyggelige familiehuse i frodige haver'.

Vejen er en pendent til '*Diget*'.

Inden stien over højen/bakken ligger byens tennisanlæg på dyrskueplads 'to's areal (1917).

Højlystvej

(Kisserup - Tobjerg / 1972)

Udstykning fra Højlystgården, der har navn efter 'Højlyst-bakken' på 21 m.

Her ligger det private Kisserup Vandværk (der betjener over 1.000 husstande) på adressen nr. 3, *postnr. 4300*.

Så langt, så godt. **Men** --- og nu et eksempel på de problemer den kommende kommunesammenlægning vil løbe ind i på vejnavneområdet: navnesammenfald. Og nedenstående har ikke kunnet afhjælpes, så ---?

I dag ligger der også en Højlystvej i Jernløse kommune, **men** også med *postnr. 4300*. Og vejen har også et nr. 3. Ret generende for begge parter, **men** --.

Højstien

(Holbæk øst / 1984)

Stiforløbet der forbinder 'Højen' med 'Samsøvej' i den østlige bydel.

Fat bykortet og udforsk Holbæk på cykel gennem det vidtrækkende (navngivne) stisystem – og de mange (unavngivne) 'smutstier'.

Højvang

(Holbæk øst / 1964)

'Vangkvarteret' hører til 'Bjergmarken', der var Holbæks største vang, sat til 180 høveders græsning, når der hvert 3. år var Fælled på området.

'Fælleden' dyrkes ikke, men bruges kun til græsning. I ordet gemmer der sig både ordet 'fæ' (ko) og ordet 'land'.

'Høveder' er hornkvæg (ikke heste og får).

Vang: se ordforklaring omkr. 'jorder'.

Højvangsparken

(Gl. Hagested / 1972)

Udstykning fra Højvangs-gården.

Vang: se ordforklaring omkr. 'jorder'.

Højvejen

(Orø, Bybjerg Strand /)

'Sommerhusområde'.

Kan ikke hedde andet. Det er jo vejen, der fører op til 'højen med møllen' oppe på 'Møllebrovej' (se denne).

Højåsen

(Løserup Strand / 1979)

'Sommerhusområde'.

Høj henviser til områdets kæmpehøje.

Ås er en langstrakt bakke dannet i istiden af opslæmmet sand og grus.

Hønehalsvej

(Løserup / 1972)

Vejen er uden beboelse og giver kun adgang til skoven ('Dalerne') – P-plads – og intern vej videre ud på Hønehalsen.

Hønehalsen er et skovklædt, afsnævret næs ved Udby Vig og Vesterløbet (mellem Tuse Næs og Orø).

En fin iagttagelse. Næssets form bringer minder om en ikke halshugget, plukket høne med hovedet hængende ud over en kant.

En af Danmarks mest 'værdifulde' køkkenmøddinger findes her. Den er fredet og dækker et område på ca. 4.000 m². Den stammer fra yngre stenalder (ca. 3000-2000 f.kr.).

Hørby Færgevej

(Hørby / 1972)

To navneudlægninger for 'Hørby'. Enten 'Byen hvor der dyrkes hør' eller efter det gammeldanske 'hørgh', der betyder 'stendynge' altså 'Byen ved stendynge / stengrunden'. Ordet 'hørgh' ændrer betydning fra 'sten' til 'alter' / 'offerplads' og nu har fantasien frit løb.

Indtil 1972 folk imellem kaldet 'Krovejen' (jf. Hørby Fægekro).

Men her er der ikke tale om den nuværende 'Fægekro'. Tidligere lå færgeleje, kro og købmandshandel øst for vejen nær den nuværende lystbådehavn.

Færgen udviklede sig fra robåd, over sejlbåd til dampbåden 'Hørby', bygget af Hørby-Gård, der ejede færgeruten. Færgeselskabet blev A/S efter 1. Verdenskrig, men trådte i likvidation 1968.

I svunden tid rekvirerede man færgen fra Hørby ved i Holbæk at åbne en lem i Konsul Petersens længe ud mod fjorden. Fra Hørby var der pr. hest og vogn transport over Tuse Næs til færgelejet ved Kisserup Strand (se *Kisserup Strand Vest og Øst*), hvorfra man blev færget videre til Kongsøre.

Men historien om lodsernes transportvej videre til Rørvig er en helt anden historie.

Efterskrift: ca. 1850 nedbrændte *Hørby landsby* (ved kirken) helt. 5 gårde blev derefter flyttet ud langs Tuse Næs Vejen. Præstegården blev opført ved fjorden (efter præstens eget ønske) og skolen genopbygget nordpå ved Uglerup Huse, i dag erhversvirksomhed. Radikal løsning.

Hørhaven

(Holbæk syd / 1951)

Hvis der ses blå mark i landskabets palet, skyldes det hørrens store lyseblå blomster. Hørrens *fibre* anvendes til tekstiler og tovværk. 'Kammerdug' – også kaldet 'Batistlærred' – er meget fint linned, glat og næsten krølfrit, bruges til duge og sengetøj. Frøene bruges til brød og presning af linolie og i ældre tid medicinsk.

I de gode gamle dage syedes hørfrø ind i tøjet som værn mod spøgelse og 'andet pusleri'. Frøene benyttedes også til noget så forskelligt – uforeneligt? – som elskovsmiddel og afføringsmiddel.

Frøgemmet hedder en *knevel* (se *Knevelsvej*).

Om hørrens bearbejdelse se '*Skætterivej*'.

Ordet *hør* har i sin oprindelse noget at gøre med 'kradse'/'karte', som også kendes fra uld. Når man '*karter*' reder/reenser man hørren/ulden.

Høvlmosevej

(Gurede / 1972)

Meget lavt og fugtigt område. Selve vejen har tit været aflukket i våde perioder – f.eks. ved tømbrud – pga. oversvømmelse.

Nedlægningstrusler gennem tiderne er hver gang blevet mødt med lokal opstand.

Men navnet - ?